

BESCHIKKING

Omgevingsvergunning – beschikking voor een flora- en fauna-activiteit – wild zwijn nachtzicht

Aanvrager	Stichting Faunabeheereenheid Overijssel
Aangevraagde activiteiten :	Flora- en fauna-activiteit – wild zwijn nachtzichtkijker
Datum ontvangst aanvraag :	19.07.2024
Locatie :	gehele provincie Overijssel
Datum beschikking :	13.11.2024
Kenmerk :	D2024-00044898
Zaaknummer :	Z2024-00004886

BESLUIT VOOR EEN FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT

Aanvraag

Deze beschikking is als volgt opgebouwd:

A	BESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING SOORTEN FAUNABEHEER	3
A.1	Aanvraag	3
A.2	Besluit	3
A.3	Ondertekening en verzending	4
B	VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT	6
B.1	Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag	6
B.2	Algemeen	6
B.3	Registratie en rapportage	7
C	OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT	8
C.1	Vergunning	8
C.1.1	Omschrijving handeling	8
C.1.2	Preventieve maatregelen	8
C.1.3	Gegevens over (dreigende) schade en openbare veiligheid	12
C.1.4	Wettelijk belang van de handeling	15
C.1.5	Vergunning	15
C.1.6	Periode	15
C.1.7	Onderliggende documenten	16
C.1.8	Aanvullende gegevens	16
C.2	Bevoegdheid	16
C.2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	16
C.2.2	Procedure	16
C.3	Toetsingskader	16
C.3.1	Wettelijke regels	16
C.3.2	Provinciaal beleid	17
D	TOETSING	17
D.1	Inhoudelijke beoordeling	17
D.1.1	Uitgangspunten	17
D.1.2	Toetsing noodzaak vergunning	22
D.1.3	Toetsing treffen van preventieve maatregelen	22
D.1.4	Toetsing gunstige staat van instandhouding	24
D.1.5	Toetsing aan wettelijk belang	25
D.1.6	Toetsing provinciaal beleid	26
D.1.7	Toetsing gebruikte middelen en methoden	27
D.1.8	Eindconclusie toetsing	28
D.1.9	Zorgplicht blijft altijd gelden	28
E	SLOTCONCLUSIE	28

A BESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING SOORTEN FAUNABEHEER

A.1 Aanvraag

U heeft namens De Faunabeheereenheid Overijssel een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet ¹ bij ons ingediend. Deze vergunningaanvraag gebeurt op basis van het 'Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029'.² De vergunningaanvraag betreft het jaarrond doden van wilde zwijnen met het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang³, en gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur⁴ en geluiddemper.⁵ Dit ter voorkoming van schade aan gewassen, ter voorkoming van schade aan veehouderijen door de verspreiding van de Afrikaanse Varkenspest en vanwege de verkeersveiligheid.

Het gebied waar vergunning voor wordt aangevraagd betreft de werkgebieden van elf Wildbeheereenheden (WBE's) Vriezenveen e.o., Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden, Zuid-Oost Twente, De Dinkelstreek, Noord Oost Twente, Lonneker Losser, Tubbergen, Hugale, De Hof van Twente, Twickel en IJsselstreek Salland.

Deze aanvraag hebben wij op 19 juli 2024 ⁶ ontvangen. Op 15 en 23 oktober heeft u aanvullende gegevens aangeleverd.⁷ De aanvraag en het Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 ⁸ zijn het uitgangspunt voor uw vergunningaanvraag.

Hieronder geven wij onze beslissing weer.

A.2 Besluit

Wij verlenen de Faunabeheereenheid Overijssel een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet ⁹ voor:

- het doden van wilde zwijnen met het geweer;¹⁰ en het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang¹¹ en het gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur; en,
- wij besluiten met een vergunningvoorschrift toe te staan om het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang te gebruiken en het geweer te gebruiken met nachtzichtapparatuur.¹² Dit gebruik van het geweer hebben we opgenomen in een voorschrift bij deze vergunning.

De vergunning geldt jaarrond en uitsluitend voor het grondgebied van de WBE's: Vriezenveen e.o., Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden, Zuid-Oost Twente, De Dinkelstreek en Noord Oost Twente, Lonneker Losser en Tubbergen. (zie kaart paragraaf C.1.2.)

Wij weigeren uw vergunningaanvraag voor de WBE's: Hugale, De Hof van Twente, Twickel en IJsselstreek Salland. Wij weigeren uw vergunningaanvraag voor het gebruik van een geluiddemper op het geweer. Op 13 november 2024 heeft de FBE aangegeven akkoord te gaan met de weigeringen. ¹³

¹ Art. 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet (Ow).

² Faunabeheer plan Overijssel 2024-2029 (paragraaf 3.2) in samenwerking met: Provincie Overijssel, Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde Staten van 27 augustus 2024; kenmerk: 2024-020890).

³ Art. 11.83 eerste lid onder a. Besluit activiteiten leefomgeving.

⁴ Art. 11.79 vijfde lid Besluit activiteiten leefomgeving.

⁵ Art. 11.79 vijfde lid Besluit activiteiten leefomgeving.

⁶ Kenmerk: Z2024-00004886 en D2024-00033088

⁷ Kenmerk: Z2024-00004886 en D2024-00047082 en D2024-00047352

⁸ Kenmerk: Z2024-00004886 en D2024-00044791

⁹ Art. 5.1 tweede lid onder g Ow en, art. 4.6, eerste lid, onder e van het Omgevingsbesluit.

¹⁰ Art. 11.54 eerste lid onder a van het Besluit activiteiten leefomgeving.

¹¹ Art. 11.83 eerste lid onder a. Besluit activiteiten leefomgeving.

¹² Op grond van artikel 11.31, tweede lid Besluit activiteiten leefomgeving.

¹³ Ons kenmerk: Z2024-00004886 en D2024-00051013

Het belang van de vergunning is:¹⁴

- ter voorkoming van ernstige schade aan gewassen en veehouderijen;
- in het belang van de openbare veiligheid.

Deze omgevingsvergunning treedt in werking op vier weken na de dag van de bekendmaking of ter inzage legging.¹⁵ De vergunning mag jaarrond gebruikt worden en is geldig tot het einde van de duur van het Faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan loopt tot 1 september 2029.¹⁶

Verder besluiten wij dat de volgende stukken/delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van dit besluit, voor zover deze niet in strijd zijn met de voorschriften:

- *Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029, versie 240709, FBE Overijssel, 9-7-2024;*¹⁷
- *Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029, Bijlagen document, versie 240709, FBE Overijssel, 9-7-2024.*¹⁸
- Schadecijfers (bijlage 1)

De motivering voor ons besluit is in *C. Overwegingen bij het besluit* weergegeven.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in *B. Voorschriften bij het besluit* weergegeven.

A.3 Ondertekening en verzending

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- a. de Koninklijke Jagersvereniging,
- b. de Nederlandse Organisatie Voor Jacht en Grondbeheer,
- c. het Faunafonds,
- d. de politie 'Eenheid Oost-Nederland',

Heeft u vragen?

Neemt u dan gerust contact op via de contactgegevens vermeld in het briefhoofd onder *Inlichtingen bij*. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z2024-00004784 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Deze brief is voorzien van een elektronische ondertekening.

¹⁴ Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, Ow, en artikel 8.74l, eerste lid onder b. 2° en b. 3° Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

¹⁵ Art. 16.79 tweede lid van de Ow.

¹⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2024-13167.html>

¹⁷ <https://fbeoverijssel.nl/faunabeheerplan/> . Ons kenmerk: Z2024-00004822; D2024-00042366

¹⁸ <https://fbeoverijssel.nl/faunabeheerplan/> . Ons kenmerk: Z2024-00004822; D2024-00042367

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op drie manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via:
https://regelen.overijssel.nl/Producten_en_diensten/Bezwaar_klacht_informatie_schade/Bezwaar_tegen_beslissing_provincie_Overijssel.
3. Via een e-mail naar klachtenbezwaar@overijssel.nl.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Als u een voorlopige voorziening aanvraagt, treedt het besluit pas in werking als de voorzieningenrechter uitspraak heeft gedaan op uw verzoek. Omdat het besluit automatisch vier weken nadat het besluit gepubliceerd is in werking treedt, is het belangrijk dat u voor die tijd een voorlopige voorziening aanvraagt. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

B VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

B.1 Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag

Geeft u in de e-mail (overijsselloket@overijssel.nl) naar ons of in een telefoongesprek (038 499 88 99) altijd aan dat het gaat om een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (Z2024-00004886; D2024-00044898). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek tot contact bestemd is.

B.2 Algemeen

1. Stichting Faunabeheereenheid Overijssel (FBE) is als vergunninghouder verantwoordelijk voor het gebruik van de vergunning en de naleving van de voorschriften waaronder zij is verleend. De verantwoordelijkheid van de FBE laat onverlet dat de vergunninggebruiker strafrechtelijk kan worden vervolgd bij overtreding van deze vergunning.
2. De FBE kan via de Wildbeheereenheid (WBE) jachthouders via het Faunaregistratiesysteem (FRS) machtigen tot gebruik van de vergunning. De WBE handelt in deze op gezag van de FBE. De jachthouder kan mede-uitvoerders via het Faunaregistratiesysteem machtigen tot het gebruik van de machtiging.¹⁹
3. De machtiginghouder zoals bedoeld in lid 2 mag zich door jachtaktehouders laten vergezellen. De machtiginghouder blijft verantwoordelijk voor de uitvoering van de machtiging.
4. De feitelijke gebruiker van de vergunning dient een kopie van de machtiging van de FBE en/of WBE, een (digitaal) kopie van de door de FBE gewaarmerkte voorschriften van de vergunning, en de jachtakte bij zich te hebben
5. Het geweer mag met nachtzichtapparatuur jaarrond gebruikt worden tussen zonsondergang en zonsopkomst. De FBE dient ervoor te zorgen dat van deze vergunning jaarrond gebruik gemaakt kan worden van zonsondergang tot zonsopkomst.
6. Vrouwelijke wilde zwijnen ouder dan 24 maanden mogen niet geschoten worden in de periode van 1 januari tot 1 juli.
7. De FBE moet er voor zorgdragen dat de gebruiker van de vergunning een (digitale-)kopie van de FBE machtiging bij zich draagt. De verantwoordelijkheid van de FBE laat onverlet dat de vergunninggebruiker strafrechtelijk kan worden vervolgd bij overtreding van dit voorschrift.
8. Gebruikmaking van geweer (met nachtzichtapparatuur) in de periode tussen zonsondergang en zonsopkomst dient met opgave van naam en telefoonnummer van de gebruiker uiterlijk op de dag van gebruikmaking voor 17.00 uur gemeld te worden bij:
  - a. de politie 'Eenheid Oost-Nederland' tel 0900-8844 of <https://www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen/meldformulier.html>, en,
  - b. provincie Overijssel Loket: tel. 038 499 88 99.
9. Binnen 24 uur na het gebruik van deze vergunning dient door de FBE aan de provinciale toezichthouder een afschotnotificatie te worden verzonden, in deze afschotnotificatie dient aangegeven te worden wie, waar en wanneer wilde zwijnen heeft gedood op grond van dit besluit (E-mail: overijsselloket@overijssel.nl).

---

¹⁹ Deze mede-uitvoerders moeten naast de machtiging beschikken over een rechtmatig besluit om het geweer in het jachtveld te mogen gebruiken. Zie artikel 11.64, eerste lid, onder d in het Bal.

10. De FBE moet ervoor zorgen dat de jachthouders of door hen gemachtigden meewerken aan het monitoringsonderzoek voor wilde zwijnen. Zij dienen hiertoe van elk geschoten wild zwijn een bloedmonster te (laten) nemen. Dit dient te worden geanalyseerd door Wageningen Bioveterinary Research in Lelystad.²⁰ Daarnaast dient elk geschoten wild zwijn, voor zover ter consumptie aangeboden, te worden onderzocht op trichine.²¹
11. De FBE moet ervoor zorgen dat een persoon die in het bezit is van een GP (gekwalificeerd persoon) verklaring (deze GP-verklaring dient ook te zijn geregistreerd in het Faunaregistratiesysteem), na afschot van het wilde zwijn, tijdens het ontweiden, beoordeelt of er sprake is van besmettelijke dierziekten zoals de Afrikaanse Varkenspest.
12. In het geval een wild zwijn tekenen vertoont van de Afrikaanse Varkenspest, mag het dier niet meer verplaatst worden én dient de FBE moet ervoor zorgen de persoon per ommekeer met de volgende twee instanties contact opgenomen te worden:
  - a. met de NVWA landelijk meldpunt dierziekten, tel. 045-546 31 88;
  - b. het meldpunt van de provincie Overijssel: tel. : 038 499 88 99.
13. Het gebruik van deze vergunning is niet is toegestaan op zon- en feestdagen.²²

B.3 Registratie en rapportage

14. De FBE beheert een digitaal register (Faunaregistratiesysteem (FRS)) waarin per WBE de gemachtigde jachthouders zijn vermeld. Dit digitaal register is ten allen tijde door medewerkers van de provincie Overijssel in te zien.
15. De FBE moet ervoor zorgen dat de aan de wildbeheereenheden doorgeschreven vergunning in het Faunaregistratiesysteem (FRS) geregistreerd wordt.
16. De FBE dient elk jaar voor 15 september schriftelijk opgave te doen (aan de provincie Overijssel t.a.v. het team PD-vergunningen) van hetgeen met behulp van deze vergunning is bemaatigd en gedood (aantallen, locaties en data).
17. Het afschot wordt binnen 24 uur na afschot gemeld in het Faunaregistratiesysteem. Hierbij dienen naast de overige gegevens de volledige personalia, zijn/haar e-mailadres alsmede het telefoonnummer van de schutter vermeld te worden.
18. De FBE moet ervoor zorgen dat binnen 24 uur in het FRS de volgende zaken geregistreerd worden:
  - a. hoeveel wilde zwijnen geschoten zijn (registratie geslacht, big, overloper of volwassen);
  - b. hoeveel (niet geschoten) wilde zwijnen tijdens het gebruik van de vergunning geteld werden.

---

²⁰ Voor vragen kunt u zich wenden tot de afdeling Dispatching Service Unit (DSU) van 'Wageningen Bioveterinary Research in Lelystad', op werkdagen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.30 uur. Telefoon: 0320-238302, e-mail: dsu.bvr@wur.nl.
(zie ook: <https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksinstituten/Bioveterinary-Research/Diagnostiek.htm>)

²¹ Zie bladzijde 101 van het Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029

²² Op 26 september 2024 hebben wij van het bestuur van de Faunabeheereenheid Overijssel het verzoek gekregen dit voorschrift op te nemen. (Kenmerk: D2024-00047333)

C OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

C.1 Vergunning

C.1.1 Omschrijving handeling

De aanvraag betreft vergunning van de verboden tot het opzettelijk doden van wilde zwijnen. Daarbij verzoekt de FBE het gebruik van het geweer jaarrond en tussen zonsondergang en zonsopgang, en gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur en geluiddemper toe te staan. Dit ter voorkoming van schade aan gewassen, ter voorkoming van schade aan veehouderijen door de verspreiding van de Afrikaanse Varkenspest en vanwege de verkeersveiligheid. Er wordt geschoten vanaf een hoogzit.

Het gebied waar vergunning voor wordt aangevraagd betreft de werkgebieden van de Wildbeheereenheden (WBE's):

- Vriezenveen e.o.,
- Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden,
- Zuid-Oost Twente,
- De Dinkelstreek,
- Noord Oost Twente,
- Lonneker Losser,
- Tubbergen,
- Hugale,
- De Hof van Twente,
- Twickel, en,
- IJsselstreek Salland.

(Zie paragraaf 3.2.15 van het Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 blz. 100 e.v.)

C.1.2 Preventieve maatregelen

In de 'Handreiking Faunaschade' en in de Faunaschadepreventiekit voor het Wild zwijn van BIJ12-Faunafonds²³ staan preventieve middelen opgesomd die genomen kunnen worden ter bestrijding van schade door wilde zwijnen. Voorbeelden zijn geurstoffen, gaasraster, elektrisch draadraster, emeltbestrijding en het gebruik van het geweer. Onder paragraaf 2 van de handreiking wordt bijvoorbeeld aangegeven aan welke vereisten een gaasraster voor wilde zwijnen moet voldoen. Het treffen van preventieve maatregelen, zoals het plaatsen van afrastering langs wegen en schadegevoelige percelen is vanwege de rondtrekkende aard van wilde zwijnen niet mogelijk.

De werende middelen zijn praktisch gezien niet overal toepasbaar of effectief. Mede gelet op de kosten kunnen rasters gezien de grote weglengte en de grote lengte van de schadepercelen, niet als bevredigende alternatieven worden beschouwd. Daarnaast zijn rasters in combinatie met wildwaarschuwingssysteem een behoorlijke kostenpost.²⁴ De plaatsing van rasters beperkt de mogelijkheid tot uitwisseling van andere dieren tussen de verschillende kerngebieden in Overijssel. Dit laatste is in strijd met de doelstellingen voor het Nationaal Natuurnetwerk om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken. Door deskundigen wordt, vooral bij drukkeren wegen, getwijfeld aan de effectiviteit van wildspiegels.²⁵

In specifieke individuele gevallen kan het plaatsen van een afrastering een oplossing bieden bij het tegengaan van schade aan kapitaal intensieve gewassen.²⁶ Echter gezien het oppervlakte van agrarische

²³ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/faunaschade-preventiekit-fpk/module-wild-zwijn/>

²⁴ Aan een wildwaarschuwingssysteem zit een behoorlijke kostenpost. In Overijssel kost het wildwaarschuwingssysteem € 280.000,- plus € 7.000,- per jaar voor beheer en onderhoud.

²⁵ Klop, E., *Oorzaken van aanrijdingen met groot wild in Overijssel*, 18 september 2009, en *Leidraad voor het Beheer van Reeën*, Vereniging "Het Reewild", 2007

²⁶ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/faunaschade-preventiekit-fpk/module-wild-zwijn/>

percelen met kwetsbare gewassen in oostelijk Overijssel is het afrasteren van die percelen onwenselijk (om eerder genoemde redenen) en bedrijfseconomisch niet haalbaar. Andere preventieve maatregelen bieden alleen een oplossing in combinatie met afrastering.²⁷ Alternatieve maatregelen zoals wildreflectoren en waarschuwingsfluiten blijken weinig tot geen effect te hebben bij het voorkomen van aanrijdingen.²⁸

In het verleden heeft de provincie al zes besluiten genomen waarmee aan schadebeheer en bestrijding van wilde zwijnen gedaan kan worden.

Ten eerste is op 5 februari 2004 een aanwijzingsbesluit (ex artikel 67 Flora- en faunawet) genomen voor het doden van wilde zwijnen in de Overijsselse gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen, Tubbergen, Twenterand en Wierden. Van de aanwijzing mag alleen in de dagperiode gebruik gemaakt worden.

Ten tweede is op 20 oktober 2008 een aanwijzingsbesluit (ex artikel 67 Flora- en faunawet) genomen voor het doden van wilde zwijnen in de Overijsselse gemeenten Raalte, Zwolle, Olst-Wijhe, Dalfsen, Deventer, Kampen, Staphorst, Steenwijkerland en Zwartewaterland. Van deze aanwijzing mag 1 uur voor zonsopkomst én vanaf zonsondergang tot 24:00 uur gebruik gemaakt worden.

Ten derde is op 4 juni 2015 een ontheffing (ex. artikel 68 Flora- en faunawet) verleend waarmee wilde zwijnen geschoten mogen worden in een zone van vijf kilometer rondom Engbertsdijkvenen. Met deze ontheffing mag er op agrarische percelen geschoten worden met het geweer met een restlichtversterker tussen zonsondergang en zonsopkomst. Deze ontheffing was van kracht gedurende de geldigheid van het Faunabeheerplan 2015-2019.

Ten vierde werd deze ontheffing opgevolgd door een ontheffing op basis van het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (kenmerk: 2019/0249952 datum 9 oktober 2019). Deze ontheffing was van kracht tot 1 september 2024. De nu aangevraagde vergunning is hiervan de opvolger.

Ten vijfde is op 20 november 2018 een ontheffing (ex artikel 3.26 lid 3) verleend voor het doden van wilde zwijnen met gebruikmaking van het geweer vanaf 1 uur voor zonsopkomst én vanaf zonsondergang tot 24:00 uur 's nachts. Het betreft de gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-Holtén, Tubbergen, Twenterand en Wierden. Hiermee werden de twee bestaande aanwijzingen (West-Overijssel²⁹ en Oost-Overijssel³⁰) wat uitvoeringswijze betreft gelijk getrokken.³¹

Ten zesde heeft de provincie Overijssel op 17 december 2018 een opdracht aan een geselecteerde groep BOA's gegeven om de omvang van de populatie wilde zwijnen te beperken in de provincie Overijssel als de noodzaak van het uitbreken van de Afrikaanse of Klassieke varkenspest daartoe dwingt, of er vanuit Duitsland een verzoek komt om in het grensgebied een gecoördineerde bestrijdingsactie uit te voeren. Van de opdracht mag ook tussen zonsondergang en zonsopgang gebruik worden gemaakt. Er mag gebruik worden gemaakt van nachtzichtapparatuur en geluiddemper.

Alle besluiten zijn genomen om belangrijke schade aan gewassen te voorkomen. De aanwijzingen en opdrachten zijn daarnaast ook genomen om de verkeersveiligheid te bevorderen en de verspreiding van ziektes te voorkomen.

---

²⁷ Handreiking Faunaschade van BIJ12-Faunafonds

²⁸ Groot Bruinderink G.W.T.A., e.a., *Factoren bij aanrijdingen met wilde hoefdieren op de Veluwe*, Alterra-rapport 2026, 2010, (blz. 30)

²⁹ Ons kenmerk: 2008/0153497

³⁰ Ons kenmerk: LNL/2004/163

³¹ *Evaluatie Faunabeheer Overijssel, Provinciaal faunabeleid en de (vertaling naar de) uitvoering*, 13 februari 2018; kenmerk 2018/0226835 (blz. 33)

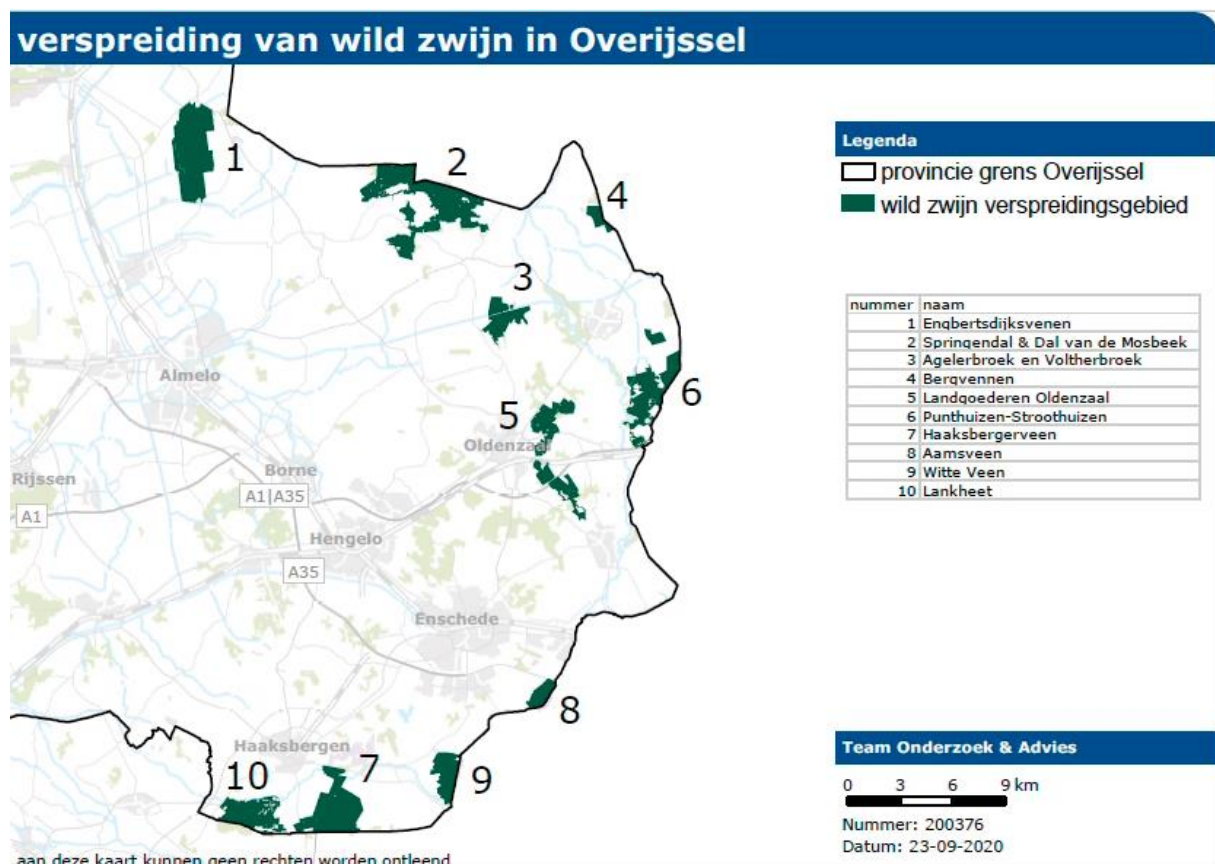
De ontheffing op basis van het vorige Faunabeheerplan van 9 oktober 2019 voor het bestrijden van wilde zwijnen in de nacht met behulp van nachtzichtapparatuur is op 1 september 2024 verlopen. Deze ontheffing was verleend voor de volgende WBE's:

- Vriezenveen,
- Tussen Grens en Vecht De Akkerlanden,
- Zuid-Oost Twente,
- Noord-Oost Twente en
- Dinkelstreek

WBE's in Twente en langs de grens met Duitsland.

Wilde zwijnen zijn in de nacht actief. Overdag houden zij zich vaak schuil in gebieden met dekking. Deze gebieden bestaan vaak uit natuurgebieden waar schadebestrijding niet mogelijk is of niet wordt toegestaan door de beheerder. Een dergelijk toevluchtsoord wordt een refugium genoemd (meervoud refugia). Op de onderstaande kaart zijn de belangrijkste refugia van de wilde zwijnen ingetekend langs de grens met Duitsland.

Het aantal wilde zwijnen in de ons omringende landen neemt toe en ze trekken ook de Nederlandse grens over³².

In Overijssel is een driedeling aan te merken met betrekking tot het voorkomen van wilde zwijnen: ³³.

- De hoogveengebieden in Oost-Overijssel: Engbertsdijksvenen, Aamsveen, Witte Veen en Haaksbergerveen en de natuurgebieden die op of nabij de landsgrens liggen: Springendal & Dal van de Mosbeek, Bergvennen & Brecklenkamp, Ageler- en Voltherbroek, Stroothuizen Punthuizen, Lutterzand en Lankheet. Veel van deze gebieden zijn deel van grensoverschrijdende natuurgebieden en gekoppeld aan het Bentheimer Forst en het Lüntener Forst.
- Het agrarisch gebied bij De Lutte (tussen Oldenzaal en de natuurgebieden op de landsgrens).
- Overige delen van Twente en Salland waar incidenteel Wilde zwijnen worden waargenomen, zoals op de Sallandse Heuvelrug.

Omdat er sprake is van een grensoverschrijdende populatie, is de getalsontwikkeling afhankelijk van het beheer en de jaarlijkse schommelingen in beschikbaarheid van voedsel (mastjaren) aan beide zijden van de grens. Aan de Duitse zijde liggen grote natuurgebieden (Forst Bentheim, Lüntener Forst). Aan Nederlandse zijde liggen enkele grote hoogveengebieden (Haaksbergerveen, Engbertsdijksvenen) die moeilijk toegankelijk zijn.

³² *Wilde zwijnen op weg in Nederland*, A. Guldemond e.a. CLM, maart 2015.

³³ *Stand van zaken beheer wilde zwijnen in vier provincies*, Opgesteld door de provincies Noord Brabant, Gelderland, Limburg, Overijssel Ministerie van LNV, augustus 2022.

Op dit moment is schadebeheer toegestaan met het geweer vanaf 1 uur voor zonsopkomst en vanaf zonsondergang tot 24.00 uur 's nachts.³⁴ Door de refugia en aanpassingen in het gedrag van wilde zwijnen is dit nauwelijks effectief doordat wilde zwijnen dan ook bij schemer in de refugia blijven. Als het donker is, kan alleen effectief aan schadebeheer worden gedaan bij heldere nachten met (volle) maanlicht. Met deze besluiten mag geen gebruik gemaakt worden van een nachtzichtkijker. Aangezien dit maar een beperkt aantal nachten mogelijk is, beperkt dit de mogelijkheid om de populatie te beperken. Om wilde zwijnen afdoende te bestrijden, is het noodzakelijk dat in de nacht (tussen zonsondergang en zonsopkomst) met nachtzichtapparatuur kan worden gewerkt.

In het verleden is ontheffing afgegeven voor een zone van 5 km rond het Natura 2000-gebied Engbertsdijkerven, waar de meeste schade rondom optreedt. Op zoektochten naar voedsel kunnen zwijnen grote afstanden afleggen tot wel vijftien kilometer³⁵, daarom is het van belang de maatregelen niet te beperken tot een smalle zone rond een refugium, maar de ontheffing te verstrekken voor het gehele grondgebied van de betrokken WBE's.

C.1.3 Gegevens over (dreigende) schade en openbare veiligheid

Het wild zwijn is een nacht- en schemerdier. Op zoektochten naar voedsel kan het dier vanuit zijn dagverblijfplaats 's nachts grote afstanden afleggen tot wel vijftien kilometer, waarbij ook verkeerswegen overgestoken worden. Het wilde zwijn komt verspreid over het oostelijk deel van Overijssel voor, en langs de gehele Duitse grens. Door de foerageerrange van ca. 15 kilometer vormt het wilde zwijn een gevaar voor de verkeersveiligheid, en is ernstige schade aan landbouw en veeteelt mogelijk.³⁶

Schade aan gewassen

De wetgever heeft in artikel 8.74l, eerste lid onder b. 2° Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) het voorkomen van 'ernstige schade aan gewassen' als belang opgenomen waarvoor een vergunning verleend kan worden. Voor het begrip 'ernstige schade aan gewassen' hanteert de provincie een drempel van € 250,— per geval.^{37 38}

Uit schadecijfers van BIJ12-Faunafonds blijkt dat wilde zwijnen belangrijke schade aan gewassen kunnen veroorzaken. In de onderstaande tabel zijn de schadebedragen aan gewassen door wilde zwijnen per jaar in Overijssel weergegeven.

WBE	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vriezenveen	37.323	21.460	9.539	5.610	7.686	4.199
Zuid-Oost Twente		70				
Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden	6.825					
Noord Oost Twente	2.262					
De Dinkelstreek	1.145					
Tubbergen			641			
Totaal	47.555	21.530	10.180	5.610	7.686	4.199

³⁴ Aanwijzing Flora- en faunawet van 20 oktober 2008 met kenmerk 2008/0153497; en Opdracht Wet natuurbescherming van 20 november 2018 met kenmerk 2018/0524664

³⁵ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

³⁶ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 94)

³⁷ Het bedrag van 250,- Euro wordt binnen de provincie als drempel (eigen risico) gehanteerd bij tegemoetkoming faunaschade. Zie ook: Artikel 6.4 lid 3 van de *Beleidsregel Natuur Overijssel 2024*, https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR704762#hoofdstuk_6.

³⁸ De Afdeling heeft zich over het begrip 'belangrijke schade' uitgelaten in een uitspraak van 11 april 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:1196). Er wordt aan het vereiste van belangrijke schade voldaan, als is gebleken van een concrete dreiging van belangrijke schade. GS hebben een zekere beoordelingsruimte bij de invulling van het begrip 'belangrijke schade' en bij het bepalen of er sprake is van een concrete dreiging daarvan.

Volgens de Faunabeheereenheid hebben wilde zwijnen in de periode 2019 tot en met 2024 ernstige schade aan bedrijfsmatig geteelde gewassen veroorzaakt door wroeten en vraat. De getaxeerde schadebedragen betreffen schade aan aardappelen, maïs, winterarwe en grasland. De drempelwaarde van € 250,— per geval werd bijna iedere keer overschreden. De vanaf 2019 t/m 2024 door BIJ12 getaxeerde belangrijke schade, veroorzaakt door wild zwijnen, staat in bijlage 1 van deze vergunning.

In Overijssel komen wilde zwijnen met name voor in en om de Engbertsdijksvenen en in mindere mate in en om de natuurgebieden Het Aamsveen, Boerskotten (Lossen) en De Sallandse Heuvelrug. Precieze aantallen van wilde zwijnen in Overijssel zijn niet bekend. Dit heeft te maken met het feit dat wilde zwijnen vooral aan weerskanten van de grens met Duitsland verblijven, mede afhankelijk van voedselaanbod. Het aantal waarnemingen op waarnemingen.nl in de periode 2019-2023 van wilde zwijnen in Overijssel fluctueert. Daarnaast telt WBE Vriezenveen sinds 2021 jaarlijks in de maand februari in en rondom het N2000 gebied Engbertdijksvenen en zijn de volgende aantallen geteld: 2021: 29 stuks, 2022: 33 stuks, 2023: 16 stuks en 2024: 30 stuks wilde zwijnen.

Schade aan veehouderijen

Op 13 september 2018 is Afrikaanse varkenspest (AVP) vastgesteld bij wilde zwijnen in de Belgische provincie Luxemburg. AVP is een ernstige besmettelijke virusinfectie bij varkens (inclusief wilde zwijnen) die vaak tot sterfte leidt. De ziekte is op basis van Europese regelgeving bestrijdingsplichtig.³⁹ AVP verspreidt zich direct door contact tussen varkens en zwijnen en indirect via met virus verontreinigd materiaal, zoals transportmiddelen en mest. Het virus kan ook worden overgebracht door het voeren van besmet varkensvlees en andere varkensproducten. Het voeren van deze producten (swillvoeding) is in de Europese Unie (EU) verboden. Introducties worden echter wel geweten aan het illegaal voeren van varkens met deze producten. Er is geen vaccin tegen AVP beschikbaar.⁴⁰

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit geeft in haar kamerbrief van 24 september 2018 aan dat het verloop van de epidemie in de afgelopen maanden, waarbij de besmetting van wilde zwijnen in België een onverwachte en zorgwekkende ontwikkeling is. Daarom blijft het van groot belang dat maatregelen worden getroffen om de kans op introductie zo klein mogelijk te maken, en om goed voorbereid te zijn op de bestrijding als een besmetting van wilde zwijnen of uitbraak onder gehouden varkens onverhoopt toch plaatsvindt.⁴¹ De minister geeft aan dat de kans dat de AVP zich in Nederland verspreid door menselijk handelen door de deskundigengroep dierziekten ingeschat wordt als 'klein tot medium'.⁴²

De gevolgen van een uitbraak van AVP zijn, blijkens de voorbeelden in andere Europese lidstaten in Oost-Europa heel groot.⁴³ De gevolgen zijn te vergelijken met de uitbraak van de Klassieke Varkenspest in 1997. In totaal moesten tijdens de varkenscrisis in Nederland ruim 9,6 miljoen varkens worden afgemaakt.⁴⁴ Met de bestrijding van de klassieke varkenspest is in de jaren 1997 t/m 1999, in totaal circa 3 miljard gulden gemoeid geweest.⁴⁵

Als een wilde zwijnenpopulatie eenmaal besmet is, is het niet eenvoudig de ziekte weer uit te roeien in de populatie. De kans dat de ziekte jarenlang aanwezig blijft en dus endemisch wordt is aanzienlijk. Dit is ook afhankelijk van onder andere de grootte van de populatie, migratie van zwijnen tussen populaties en aanwas van nieuwe, gevoelige dieren.

In de Oost-Europese lidstaten is de ziekte endemisch in de wilde zwijnen en vormt daar een continue bedreiging voor met name de kleinschalige varkenshouderijen in die gebieden waar varkens buiten

---

³⁹ Richtlijn 2002/60/EC

⁴⁰ Kamerbrief inzake Afrikaanse Varkenspest van 24 september 2018, kenmerk DGAN-DAD / 18245897

⁴¹ Kamerbrief inzake Afrikaanse Varkenspest van 24 september 2018, kenmerk DGAN-DAD / 18245897

⁴² Kamerbrief inzake Afrikaanse Varkenspest van 24 september 2018, kenmerk DGAN-DAD / 18245897

⁴³ Kamerbrief inzake Afrikaanse Varkenspest van 24 september 2018, kenmerk DGAN-DAD / 18245897

⁴⁴ <https://retro.nrc.nl/W2/Lab/Voedingsschandalen/varkens.html>

⁴⁵ Kamerbrief van de minister van LNV over de varkenspest van 22 september 1999, kenmerk 25 229 en 26 800 XIV, nr. 56 (blz. 2)

worden gehouden. Het contact tussen gehouden varkens en wilde zwijnen, al dan niet direct, leidt geregeld tot nieuwe besmettingen van veehouderijen.

Het belang van de varkenshouderij wordt met de reductie van aantallen zwijnen behartigd, omdat het risico's vermindert. Een besmetting van een populatie wilde zwijnen is ook vanuit natuurbeschermings-oogpunt onwenselijk. Het is een ziekte die door de mens in Europa is geïntroduceerd en die leidt tot aanzienlijke sterfte onder de wilde zwijnen.

De ziekte was al decennia niet meer in de Europese Unie (EU) vastgesteld, met uitzondering van Sardinië (Italië) waar de ziekte voorkomt sinds de zeventiger jaren van de vorige eeuw. AVP blijft zich verspreiden in Europa. In 2024 zijn in Duitsland meerdere uitbraken in de deelstaten Hessen, Brandenburg en Rheinland-Pfalz geweest. Polen blijft zwaar getroffen met meerdere uitbraken op varkensbedrijven. Nederland neemt strenge voorzorgsmaatregelen om de insleep van het virus te voorkomen, inclusief extra reiniging en ontsmetting van vervoersmiddelen uit besmette gebieden.

De provincie Overijssel heeft geen leefgebieden en geen nulstandsbeleid. Het beleid is schade gestuurd. Dat houdt in dat ze streeft de schade door wilde zwijnen minimaal te houden door beheer en schadebestrijding. Overijssel voert dit schadebeleid op basis van de situatie zoals die was in 2014. In de natuurgebieden van Overijssel hebben wilde zwijnen een belangrijke rol in de ontwikkeling van de vegetatie. De beheermethoden zijn verruimd om reductie van de zwijnenpopulatie beter te faciliteren, indien het schadeniveau van 2014 of het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen oploopt. Overijssel heeft diverse acties in gezet om het beheer te optimaliseren, zoals het toestaan van 24/7 jaarrond beheer in de vijf aan Duitsland grenzende WBE's, en overleg en gezamenlijke jacht met Duitse faunabeheerders. (Zie paragraaf C.1.2.)

In verband met het voorkomen van de verspreiding van de Afrikaanse varkenspest dienen extra voorschriften aan de vergunning toegevoegd te worden. Zo dient een persoon die in het bezit is van een in Nederland gehaald certificaat "gekwalificeerd persoon" na afschot van het wild zwijn en tijdens het ontweiden, te beoordelen of er sprake is van besmettelijke dierzieken zoals de Afrikaanse varkenspest. In het geval een wild zwijn tekenen vertoont van de Afrikaanse varkenspest, mag het dier niet meer verplaatst worden, en dient per ommegaande met de toezichthouder van de provincie Overijssel contact opgenomen te worden.⁴⁶

Openbare veiligheid (Verkeersveiligheid)

Een wild zwijn is een nacht- en schemerdier. Op zoektochten naar voedsel kan het dier vanuit zijn dagverblijfplaats 's nachts grote afstanden afleggen tot wel vijftien kilometer,⁴⁷ waarbij verkeerswegen overgestoken worden. Het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen is beperkt tot enkele gevallen per jaar.

Jaar	aantal	WBE
2014	1	Zuid Oost Twente
2015	3	Zuid Oost Twente, Noord Oost Twente, Hugale
2016	3	Zuid Oost Twente, Lonneker-Losser
2017	5	Vriezenveen, Noord Oost Twente, Hugale, Lonneker-Losser
2018	3	Vriezenveen, Noord Oost Twente, Hugale
2019	8	Zuid Oost Twente, Hugale, Noord Oost Twente, Holten, Hof van Twente
2020	0	
2021	0	
2022	2	Vriezenveen, Holten
2023	0	
2024	1	Vriezenveen

Bron: BOA Registratie Systeem, gegevens t/m 1 okt 2024.

⁴⁶ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 98)

⁴⁷ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

De aanrijdingen vinden vooral in Twente plaats. Een aanrijding met een wild zwijn leidt vaak tot aanzienlijke schade aan het voertuig en risico op persoonlijk letsel of overlijden. De materiële schade die aanrijdingen veroorzaken werd in 2014 geschat op gemiddeld €2.500 per aanrijding.⁴⁸

Er is een relatie tussen de dichtheid van het aantal wilde zwijnen in een gebied en het aantal aanrijdingen (meer zwijnen = meer aanrijdingen).⁴⁹

Aanrijdingen zijn voor de wilde zwijnen meestal dodelijk, maar soms is het dier gewond en wordt een jager met een hond ingezet om het gewonde dier op te sporen en uit het lijden te verlossen.⁵⁰ Dit laatste is mogelijk met de vergunning 'valwild' van de provincie Overijssel.⁵¹

C.1.4 Wettelijk belang van de handeling

De voorgenomen handeling is volgens de aanvraag nodig vanwege de volgende belangen:⁵²

- In het belang van de openbare veiligheid (verkeersveiligheid⁵³), en,
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en veehouderijen (verspreiding Afrikaanse Varkenspest).

C.1.5 Vergunning

U vraagt vergunning aan voor wild zwijn van het verbod om deze opzettelijk te doden. Daarnaast vraagt u een toestemming voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopkomst en voor het gebruik van een geweer met nachtzichtapparatuur en geluiddemper.

De vergunning wordt aangevraagd overeenkomstig het vastgestelde en goedgekeurde Faunabeheerplan. De vergunning moet worden verleend voor de periode vanaf 1 september 2024 tot 1 september 2029 (duur van het Faunabeheerplan Overijssel⁵⁴).

Het vervoer, bezit en handel van de gedode hoefdieren is toegestaan, en ook het deponeren in het veld van dieren of delen daarvan.⁵⁵

C.1.6 Periode

De vergunning wordt aangevraagd van 1 september 2024 tot 1 september 2029 (De duur van het Faunabeheerplan Overijssel⁵⁶).

---

⁴⁸ Guldemond A., e.a., *wilde zwijnen op de weg in Nederland*, 2015 (blz. 22 e.v.)

⁴⁹ Groot Bruinderink G.W.T.A., e.a., *Factoren bij aanrijdingen met wilde hoefdieren op de Veluwe*, Alterra-rapport 2026, 2010, (blz. 27)

⁵⁰ Guldemond A., e.a., *wilde zwijnen op de weg in Nederland*, 2015 (blz. 22)

⁵¹ Vergunning Flora- en fauna-activiteit Ow 'valwild', van 28 augustus 2024; kenmerk D2024-00004784

⁵² Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, Ow, en artikel 8.74I, eerste lid onder b. 2° en b. 3° Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

⁵³ De voorzieningenrechter van de Rechtbank In Zwolle heeft op 26 april 2004 geoordeeld dat onder het begrip 'openbare veiligheid' als bedoeld in artikel 68 eerste lid onder a, van de Flora- en faunawet mede de verkeersveiligheid kan worden verstaan. Op 17 november 2004 (zaaknummer 200403676/1) heeft de Raad van State beaamd dat de voorzieningenrechter terecht en op goede gronden overwogen heeft dat onder het begrip 'openbare veiligheid' mede de verkeersveiligheid kan worden verstaan.

⁵⁴ Provincie Overijssel, Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde van 27 augustus 2024; kenmerk: 2024-020890).

⁵⁵ Art. 11.101 lid 1 sub c., d., h., l. van het Bal in samenwerking met Art. 11.101 lid 2 sub a. van het Bal.

⁵⁶ Provincie Overijssel, Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde van 27 augustus 2024; kenmerk: 2024-020890).

C.1.7 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten van belang:

- *Kader Faunabeheerplan 2024–2029* ⁵⁷ ⁵⁸
- *Faunabeheerplan 2024-2029* ⁵⁹

C.1.8 Aanvullende gegevens

Op 15 en 23 oktober 2024 zijn aanvullende gegevens ontvangen, en bij ons ingeboekt onder kenmerknummer Z2024-00004886; D2024-00047082 en D2024-00047352.

C.2 Bevoegdheid

C.2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Omgevingsbesluit.⁶⁰ In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten.⁶¹ De aangevraagde activiteiten vinden plaats op, en de effecten zijn beperkt tot, het grondgebied van Overijssel. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

C.2.2 Procedure

De procedure voor het verlenen van de omgevingsvergunning is uitgevoerd in overeenstemming met paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet. Daarnaast zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

C.3 Toetsingskader

Een omgevingsvergunning kan worden verleend als aan verschillende toetsingskaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven wij kort aan welke toetsingskaders wordt getoetst.

C.3.1 Wettelijke regels

Een omgevingsvergunningaanvraag wordt beoordeeld op basis van de regels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving⁶² (hierna: Bkl). Bij ons oordeel houden wij tevens rekening met artikel 3.56 van het Bkl.⁶³ Ook de Omgevingsregeling is voor de toetsing relevant.

---

⁵⁷ Kader Faunabeheerplan 2024–2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

⁵⁸ Kenmerk: Z2024-00004784 en D2024-00038468

⁵⁹ Kenmerk: Z2024-00004784 en D2024-00038474

⁶⁰ Art. 4.6, eerste lid onder e in samenhang met art. 4.12 tweede en derde lid, van het Omgevingsbesluit.

⁶¹ Art. 5.14 van de Omgevingswet.

⁶² Art. 8.74j, 8.74k en 8.74l van het Bkl.

⁶³ Onverminderd de bij dit besluit voor taken en bevoegdheden op het gebied van de natuurbescherming en het beheer van natuurgebieden gestelde regels, houdt een bestuursorgaan bij de uitoefening daarvan rekening met de economische, sociale en culturele belangen, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

C.3.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2024.⁶⁴ In hoofdstuk 6 zijn de regels over het faunabeheer vastgelegd.

In ons *Kader Faunabeheerplan 2019-2024*⁶⁵ zijn tevens per soort beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van schadebeheer en bestrijding vastgelegd. In ons *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* staat op bladzijde 18 t/m 21 het volgende over de beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van de verschillende soorten in deze vergunning:

Wild zwijn

Status: beschermde soort.

Beoogd resultaat:

- Voorkomen schade.
- Beperken landbouwschade tot maximaal niveau 2014.
- Voorkomen schade aan flora en fauna.
- Voorkomen risico's volksgezondheid, ook het risico van dierziekten.
- Voorkomen aanrijdingen (verkeersveiligheid).
- Voorkomen onnodig lijden van dieren.

In faunabeheerplan:

- Beschrijven welke middelen en maatregelen nodig zijn voor beoogde bestrijding van schade door zwijnen

D TOETSING

D.1 Inhoudelijke beoordeling

D.1.1 Uitgangspunten

U vraagt een vergunning aan voor het doden van wilde zwijnen tussen zonsopgang en zonsondergang, met gebruikmaking van het geweer met nachtzichtapparatuur en een geluiddemper. Wilde zwijnen worden vanuit een hoogzit geschoten.

U vraagt de vergunning aan op basis van het 'Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029'. Het gebied waar vergunning voor wordt aangevraagd betreft de werkgebieden van de Wildbeheereenheden (WBE's)

1. Vriezenveen e.o.,
2. Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden,
3. Zuid-Oost Twente,
4. Noord Oost Twente,
5. De Dinkelstreek,
6. Lonneker Losser,
7. Tubbergen,
8. Hugale,
9. De Hof van Twente,
10. Twickel en
11. IJsselstreek Salland.

---

⁶⁴ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR706717/1>

⁶⁵ Kader Faunabeheerplan 2024-2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

Daarnaast geeft u aan dat de vergunning de volgende zaken mogelijk moet maken / moet voorschrijven:

- Registratie: binnen 24 uur dient het afschot geregistreerd te worden in het daarvoor geldende registratiesysteem (FRS). En de aantallen niet geschoten wilde zwijnen welke geteld zijn tijdens het gebruik van de vergunning dienen te worden geregistreerd.
- De WBE's moeten er zorg voor dragen dat de jachthouders met een jachtakte meewerken aan het monitoringsonderzoek (bloed en trichine) voor wilde zwijnen. De jachthouders met een jachtakte en in het bezit van een in Nederland certificaat "gekwalificeerd persoon" dienen hiertoe van elk geschoten wild zwijn een bloedmonster te (laten) nemen onder regie van een zwartwildcoördinator.

De ontheffing doden wilde zwijnen van 9 oktober 2019, ⁶⁶ de voorloper van deze vergunning, was verleend voor de volgende WBE's:

- Vriezenveen,
- Tussen Grens en Vecht De Akkerlanden,
- Zuid-Oost Twente,
- Noord-Oost Twente en
- Dinkelstreek

Ten opzicht van de vorige ontheffing worden de volgende zes WBE's extra aangevraagd: Lonneker Losser, Tubbergen, Hugale, De Hof van Twente, Twickel en IJsselstreek Salland.

Daarnaast wordt als extra middel het gebruik van een geluiddemper aangevraagd. In de vorige ontheffing onder het vorige faunabeheerplan was het middel 'geluiddemper' niet aangevraagd en niet verleend.

Ecologie wild zwijn

Een wild zwijn wordt in de schemer en nachtperiode actief. In gebieden waar het dier niet geschoten wordt is het ook in de dagperiode actief. In een omgeving waar op zwijnen gejaagd wordt, zoals Overijssel, rust het zwijn in de dagperiode in natuurlijke gebieden met dichte dekking.⁶⁷ Het dier bouwt daar een dagrustplaats. Foerageren doet het dier in de schemer en de nacht. Wilde zwijnen zijn omnivoren. Het dieet bestaat voornamelijk uit plantaardig voedsel zoals eikels, kastanjes, gras, knollen, wortels en truffels, vruchten, bessen en groene plantendelen. Ook eten ze dierlijk voedsel zoals aas, regenwormen, insectenlarven, amfibieën, vogels en kleine knaagdieren. Meestal wroeten ze met hun snuit in de bodem om naar voedsel te zoeken. Voedsel onder de grond kunnen ze op geur vinden.⁶⁸

De voortplantingsperiode van wilde zwijnen valt in november-januari. Na een draagtijd van vier maanden worden in april-mei gemiddeld 7 biggen geboren. Vrouwtjes zijn meestal in hun tweede jaar geslachtsrijp, mannetjes in hun vierde of vijfde jaar. Wilde zwijnen worden acht tot tien jaar oud.⁶⁹

De biggen worden tot twee maanden na de geboorte gezoogd.⁷⁰ De biggen hebben een speentijd van ongeveer 4 maanden.⁷¹ In deze periode leren ze ook vast voedsel eten van de zeug. De moederbinding duurt meestal anderhalf jaar, waarbij de vorige worp bij de zeug blijft als zij haar nieuwe worp krijgt. Keilers scheiden zich daarna af en kiezen uiteindelijk een eigen leefgebied, waar ze solitair verder leven.⁷²

---

⁶⁶ Ons kenmerk: 2019/0249952

⁶⁷ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

⁶⁸ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

⁶⁹ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

⁷⁰ <https://www.zoogdiervereniging.nl/actueel/nieuws/er-zijn-weer-jonge-wilde-zwijnen>

⁷¹ <https://web.archive.org/web/20150119065828/http://www.britishwildboar.org.uk/index.htm?profile.html>

⁷² <https://www.jagersvereniging.nl/jagen/diersoorten/wild-zwijn/>

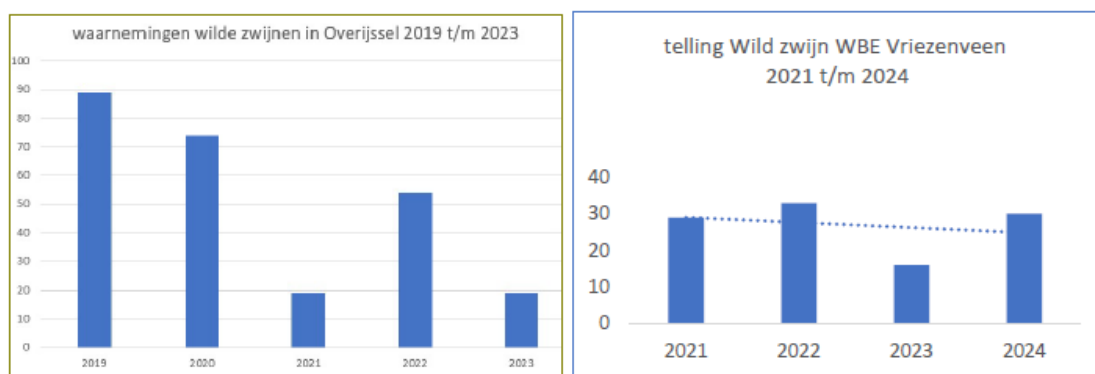
Van 2019 tot en met 2020 en 2022 en 2023 zijn gemiddeld goede 'mastjaren'⁷³ geweest. 2021 was een minder goed mastjaar ⁷⁴ Hierdoor is er de afgelopen jaren veel voedsel beschikbaar geweest voor wilde zwijnen. Uit onderzoek blijkt dat door goede mastjaren op de Veluwe sinds 2013 is het aantal zwijnen sterk opgelopen.⁷⁵

Wilde zwijnen zijn niet territoriaal. Wel markeren geslachtsrijpe mannetjes hun leefgebied door met hun vacht langs bomen te schuren. Soms zijn tandinslagen in de schors te zien. Ze hebben wel een redelijk vast leefgebied.⁷⁶

Voorkomen wild zwijn

In Nederland leven populaties wilde zwijnen in begrensde leefgebieden op de Veluwe in Gelderland, in het Meinweggebied en Meerlebroek beide in Limburg. Verspreid komen zwijnen ook buiten die drie gebieden voor, waaronder ook in de provincie Overijssel. In Duitsland leven populaties wilde zwijnen langs het gehele grensgebied met Nederland. Hierdoor is het mogelijk dat wilde zwijnen uit Duitsland in Overijssel voorkomen. Ook uit de Veluwe kunnen wilde zwijnen incidenteel naar Overijssel komen. Met name in tijden van hoge dichtheden zullen zich grootschalige verplaatsingen voordoen.

In Overijssel komen wilde zwijnen vooral in oostelijk Overijssel (bij Engbertsdijkvenen) regelmatig voor (zie onderstaande figuur 68 uit het FBP).

Figuur 68. Aantal waarnemingen (gezien) van wild zwijnen in Overijssel, periode 2019 t/m 2023 (bron: waarnemingen.nl) en aantal getelde wilde zwijnen door WBE Vriezenveen, periode 2021 t/m 2024 (bron: FRS)

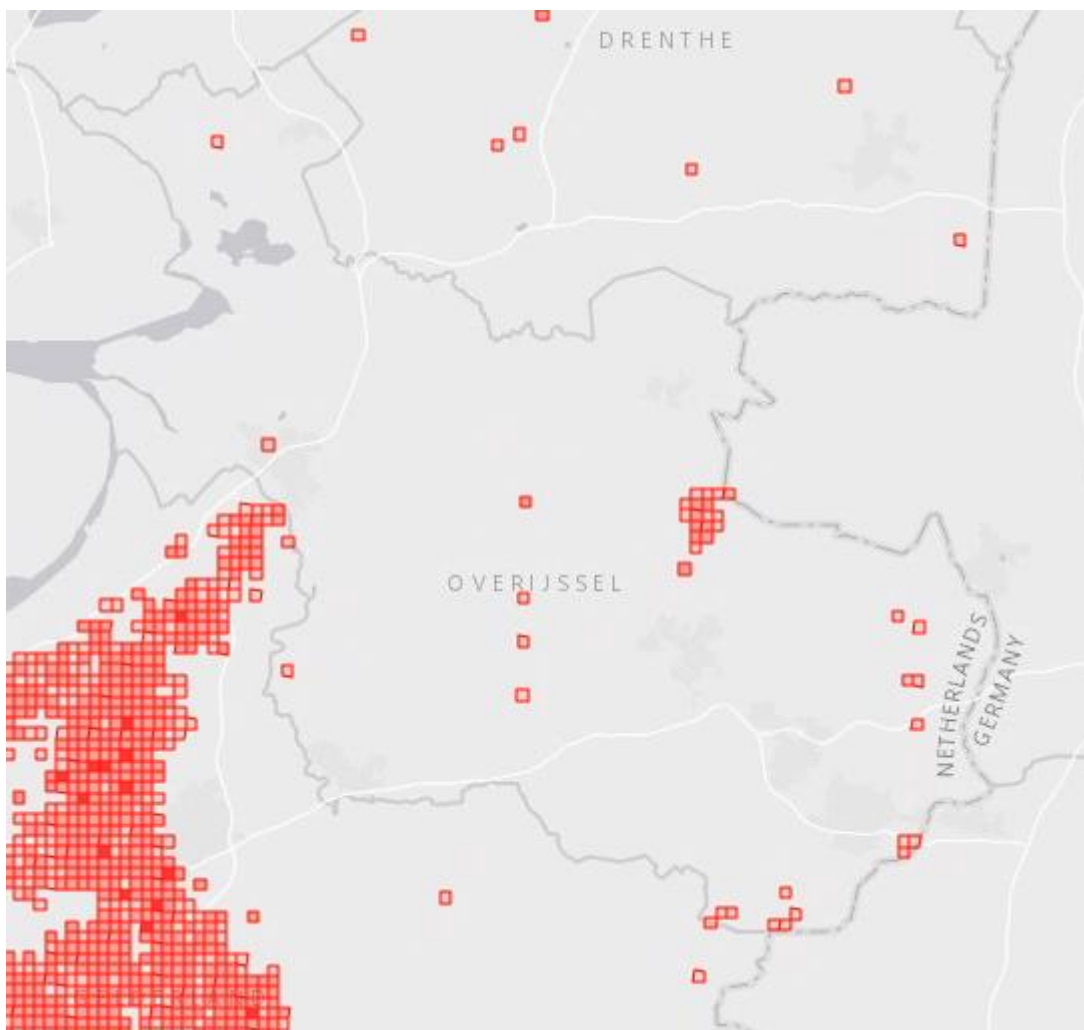
Wilde zwijnen komen in grotere aantallen vooral voor in de grensstreken nabij het Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen, langs de Duitse grens, en in kleiner aantal op de Sallandse Heuvelrug (zie plattegrond met waarnemingen hieronder). Incidenteel worden elders in de provincie waarnemingen gemeld. Schademeldingen van gewasschade worden vooral in Twente gedaan.

⁷³ Een mastjaar is in de bosbouw, het natuurbeheer en in de jacht een benaming voor een jaar waarin bomen en planten veel meer vrucht dragen dan gemiddeld.

⁷⁴ <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=28259> .en
<https://www.zoogdiervereniging.nl/actueel/nieuws/goede-vooruitzichten-voor-muizen-het-bos-2024-en-2025#:~:text=In%20de%20herfst%20van%202023%20was%20er%20een%20redelijke%20hoeveelheid,2024%20massale%20bloei%20zal%20zijn.>

⁷⁵ <https://www.wur.nl/nl/nieuws/4-miljoen-kilo-eikels-weinig-beukenootjes-en-zeer-veel-wilde-zwijnen-op-Veluwe.htm>

⁷⁶ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

Wilde zwijnen waarnemingen in Overijssel tussen 1 januari 2019 en 11 oktober 2024 (bron: www.waarnemingen.nl)

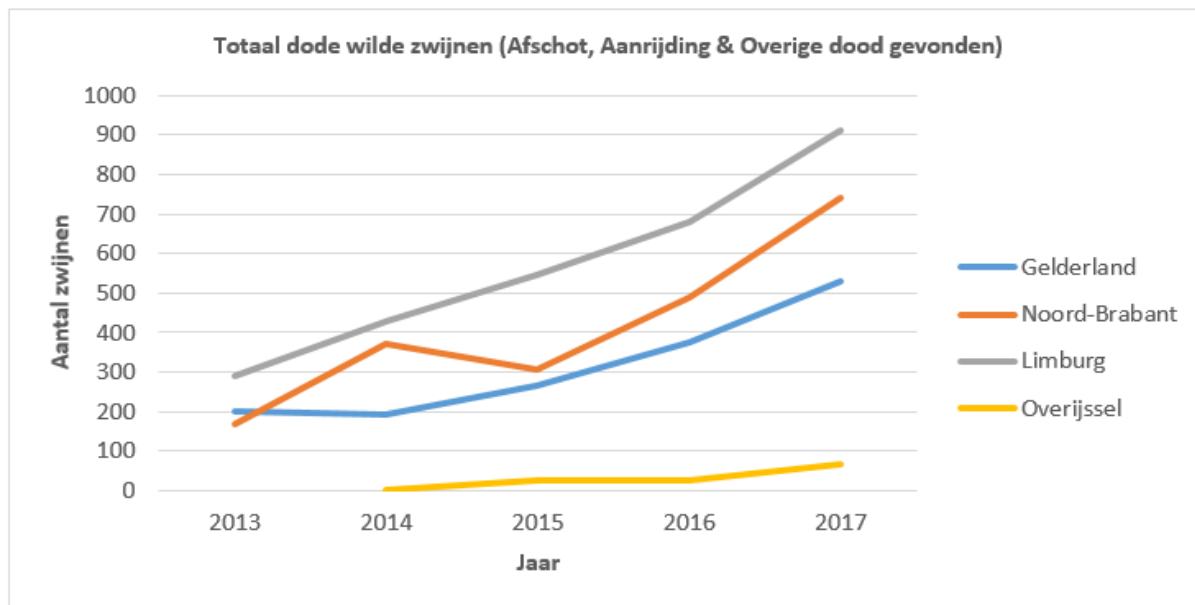
Wilde zwijnen worden met behulp van de vigerende aanwijzingen en ontheffing vooral in het oosten van de provincie geschoten. (zie tabel hieronder fig. 4)

WBE	2019	2020	2021	2022	2023
Vriezenveen e.o.	30	32	31	18	14
Tussen Grens & Vecht, De Akkerlanden	11	2	0	1	2
Zuid-Oost Twente	22	16	5	3	3
De Dinkelstreek	4	0	0	0	0
Noord Oost Twente	11	0	0	0	0
Lonneker Losser	7	4	0	0	0
Tubbergen	0	0	1	0	0
Hugale	0	1	0	0	0
De Hof van Twente	0	1	0	0	0
Twickel	1	0	1	0	0
IJsselstreek Salland	0	0	1	0	0
Totaal	86	56	39	22	18

Figuur 4. Afschot van wilde zwijnen van 2019 t/m 2023 per jaar per WBE (bron: FRS)⁷⁷

⁷⁷ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029

In de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg, waar wilde zwijnen buiten de leefgebieden (Veluwe en Meinweg) voorkomen, is tussen 2013 en 2017 een forse stijging in aantallen geschoten, aangereden en dood gevonden wilde zwijnen zichtbaar. In 5 jaar tijd zijn de populaties binnen Gelderland, Noord-Brabant en Limburg met ongeveer 250-450% gestegen. (zie figuur 5)

Figuur 5. Totaal aantal dode zwijnen (Afschot, aanrijding en overig dood gevonden) ⁷⁸

In vergelijking met de andere provincies staat Overijssel met een populatie van minder dan 100 zwijnen nog steeds aan het begin van de populatiecurve. Door schadebestrijding vanaf 2019 zien we de afgelopen jaren het aantal waargenomen, geschoten en aangereden zwijnen afnemen.

Refugia wilde zwijnen

Overdag rusten zwijnen in natuurlijke gebieden met dichte dekking. Als er rond deze gebieden alleen gedurende bepaalde uren mag worden geschoten zonder gebruik van kunstlicht, passen de dieren zich hierop aan en vertonen zich pas later als niet meer mag worden geschoten. Dit gedrag is rond het Natura 2000-gebied Engbertsdijksvennen aanleiding geweest voor een ontheffing voor het schieten in de nacht met restlicht in een zone van 5 km rond dit gebied (WBE's Vriezenveen en Tussen Grens en Vecht de Akkerlanden) tijdens de Faunabeheerplan-periode 2014-2019.

Op zoektochten naar voedsel kan het dier vanuit zijn dagverblijfplaats 's nachts grote afstanden afleggen tot wel vijftien kilometer, ⁷⁹ waarbij ook verkeerswegen overgestoken worden. Om de populatie in dit gebied te kunnen beheersen wordt voor deze Faunabeheerplan-periode vergunning aangevraagd voor het schieten in de nacht met restlicht in het gehele werkgebied van de volgende WBE's waarin de natuurgebieden aan Duitsland grenzen en die dienen als refugium voor wilde zwijnen:

- WBE's rond Engbertsdijksvennen (WBE Vriezenveen en Tussen Grens en Vecht de Akkerlanden), en de,
- WBE's met natuurgebieden Springendal & Dal van de Mosbeek, Agelerbroek en Voltherbroek, Bergvennen, Landgoederen Oldenzaal, Punthuizen-Stroothuizen, Haaksbergerveen, Aamsveen, Witte Veen en Lankheet (Lonneker Losser, Tubbergen, Dinkelstreek, Noord-Oost Twente en Zuid-Oost Twente).

⁷⁸ gegevens FBE/FRS en BRS van 2013 t/m 2017

⁷⁹ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

De FBE vraagt echter ook een vergunning aan voor de WBE's: *Hugale, De Hof van Twente, Twickel en IJsselstreek Salland*. Dat zijn echter geen WBE's die aan Duitsland grenzen en natuurgebieden hebben die als refugia voor wilde zwijnen kunnen dienen.

Conclusie

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat indien de omstandigheden geschikt zijn, door het grote reproductievermogen de zwijnenstand in korte tijd explosief kan toenemen. Ook blijven wilde zwijnen uit Duitsland naar Overijssel migreren.^{80 81}

Uit het aantal waarnemingen van wilde zwijnen in Overijssel blijkt dat de populatie de laatste jaren afneemt. Ook het aantal aangereden dieren neemt af⁸² evenals de gewasschade.⁸³ Het is aannemelijk dat dit het gevolg is van effectief schadebeheer, o.a. door de ontheffing (voorloper van deze vergunning) om wilde zwijnen te schieten in de nacht met een nachtzichtkijker.

De waarnemingen van zwijnen worden vooral in Twente gedaan langs de grens met Duitsland, en gegroepeerd rond de bekende natuurgebieden zoals Haaksbergerveen, Witte Veen en Engbertsdijksvenen. De schademeldingen en het aantal geschoten dieren laten een vergelijkbare ruimtelijke spreiding in Twente zien.

Wilde zwijnen foerageren voornamelijk 's nachts in het landbouwgebied en verblijven overdag in natuurgebieden. Voor het effectief bestrijden van belangrijke schade aan gewassen en veehouderijen, en om aanrijdingen te kunnen voorkomen is het daarom noodzakelijk ook 's nachts op wilde zwijnen te kunnen schieten met behulp van een instrument op het geweer. Omdat wilde zwijnen grote afstanden kunnen afleggen wordt de vergunning niet alleen gebonden aan een zone rondom de natuurgebieden, maar voor alle percelen waarop gewassen staan die schade kunnen ondervinden door wilde zwijnen, binnen de WBE.

Wij weigeren uw vergunningaanvraag voor de volgende vier WBE's: *Hugale, De Hof van Twente, Twickel en IJsselstreek Salland*, ten eerste omdat er geen getaxeerde schade vastgesteld is in de periode 2019-2024. Ten tweede wordt er slechts incidenteel een wild zwijn geschoten in die WBE's. En ten derde zijn het geen WBE's die aan Duitsland grenzen waar natuurgebieden zijn die voor refugia voor wilde zwijnen kunnen dienen. Tot slot bieden de vigerende aanwijzing, ontheffing en opdracht voldoende mogelijkheid om aan schadebestrijding in deze vier WBE's te doen.⁸⁴

D.1.2 Toetsing noodzaak vergunning

Wij zijn van mening dat de noodzaak van een vergunning door de FBE in de aanvraag en het Faunabeheerplan voldoende onderbouwd zijn, omdat verbodsbepalingen van de omgevingswet worden overtreden ('het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren'; zie Art. 11.54 eerste lid onder a van het Besluit activiteiten leefomgeving) vanwege verkeersveiligheid en om schade aan gewassen en veehouderijen te voorkomen.

D.1.3 Toetsing treffen van preventieve maatregelen

Wij kunnen pas een vergunning verlenen indien er (dreigende) ernstige schade aan gewassen en/of veehouderijen is, en/of er een gevaar voor de verkeersveiligheid is.

In de preventiekits van BIJ12⁸⁵ staan preventieve middelen opgesomd die genomen kunnen worden ter bestrijding van schade door wilde zwijnen. Voorbeelden zijn geurstoffen, gaasraster, elektrisch draadraster, emeltbestrijding en het gebruik van het geweer. Er wordt bijvoorbeeld aangegeven aan welke vereisten een gaasraster voor wilde zwijnen moet voldoen.

---

⁸⁰ Stand van zaken beheer wilde zwijnen in vier provincies, Opgesteld door de provincies Noord Brabant, Gelderland, Limburg, Overijssel Ministerie van LNV, augustus 2022, Blz. 19

⁸¹ Wilde zwijnen op weg in Nederland, Guldmond e.a., CLM Onderzoek en Advies, maart 2015, Blz. 9

⁸² Zie tabel BOA-registratiesysteem op blz. 15 van deze vergunning.

⁸³ Zie tabel op blz. 13 van deze vergunning.

⁸⁴ Ook in de vorige ontheffing schieten met nachtzichtapparatuur van 9 oktober 2019 was voor deze vier WBE's geen toestemming gegeven.

⁸⁵ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/schade-voorkomen/module-wild-zwijn/>

De schadebedragen aan gewasschade door zwijnen werden getaxeerd in de WBE's Vriezenveen, Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden, Noord Oost Twente, De Dinkelstreek en Tubbergen (zie bijlage 1). Zwijnen komen vooral voor in de het oosten van Overijssel nabij Engbertsdijksvenen en de andere natuurgebieden langs de Duitse grens. Incidenteel komen ze voor op de Sallandse Heuvelrug en de rest van Overijssel. Op zoektochten naar voedsel kunnen zwijnen grote afstanden afleggen tot vijftien kilometer.⁸⁶

Als we daarbij kijken naar de schadelocaties, de verblijfplaatsen van de zwijnen en de 15 kilometer foerageerrange dan is dreigende ernstige gewasschade in de aangevraagde WBE's die aan Duitsland grenzen in oostelijk Overijssel (Vriezenveen e.o., Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden, Zuid-Oost Twente, De Dinkelstreek en Noord Oost Twente, Lonneker Losser en Tubbergen) aannemelijk. Schade aan agrarische gewassen is in Overijssel voldoende aangetoond (zie § C1.3).⁸⁷ In alle voorgenoemde WBE's zijn in de periode 2019-2023 met behulp van provinciale besluiten wilde zwijnen geschoten, mede daardoor is belangrijke gewasschade laag gebleven en is in sommige WBE's helemaal niet opgetreden.

Dreigende ernstige schade aan varkenshouderijen in Overijssel door de Afrikaanse Varkenspest is voldoende aangetoond (zie § C1.3).⁸⁸ om net als bij de vorige ontheffing (geldig tot 1 september 2024) om wilde zwijnen in de nacht te doden met het geweer en nachtzichtapparatuur te verlenen.

Bij een aanrijding met een wild zwijn is de verkeersveiligheid in het geding. Er zijn in het verleden in Overijssel aanrijdingen met wilde zwijnen geweest. Er is door onderzoekers een relatie aangetoond tussen de dichtheid van het voorkomen van wilde zwijnen en het optreden van aanrijdingen. Het reguleren van de populatieomvang is dan ook noodzakelijk om aanrijdingen met wilde zwijnen te voorkomen. Hierdoor wordt ook onnodig lijden van het wilde zwijn als gevolg van aanrijdingen voorkomen. Op zoektochten naar voedsel kunnen zwijnen grote afstanden afleggen tot wel vijftien kilometer,⁸⁹ daarbij worden ook verkeerswegen overgestoken. Dat de verkeersveiligheid in het geding is, is volgens ons voldoende aangetoond (zie § C1.3).

Mogelijke andere preventieve maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid zijn onder andere het weren van dieren door plaatsing van wildrasters, het plaatsen van wildspiegels en het plaatselijk verjagen van de maximumsnelheid. Deze werende middelen zijn praktisch gezien echter niet overal toepasbaar of effectief. Mede gelet op de kosten kunnen rasters en snelheidsbeperkende drempels gezien de grote weglengte waar zich problemen voordoen, niet als bevredigende alternatieven worden beschouwd. Bovendien beperkt de plaatsing van rasters de mogelijkheid tot uitwisseling van andere dieren tussen de verschillende kerngebieden in Overijssel. Dit laatste is in strijd met de doelstellingen van het Natuur Netwerk Nederland om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken. Op basis van de valwildgegevens zijn in 2011/12 op vier locaties in Overijssel zogenaamde wildwaarschuwingssystemen aangebracht.⁹⁰ Met deze systemen zijn positieve resultaten, al zijn deze systemen wel erg kostbaar. In Overijssel kost het wildwaarschuwingssysteem € 280.000,- plus € 7.000,- per jaar voor beheer en onderhoud. De inzet van dergelijke middelen moet worden afgewogen door de wegbeheerder.

Wij vinden het aannemelijk dat de preventieve middelen voldoende uitgenut zijn om deze vergunning te verstrekken. De registraties van het valwild kunnen daarbij van dienst zijn om locaties te identificeren waar veel aanrijdingen met wilde zwijnen plaatsvinden.

Voor de aanvraag voor een soortenvergunning Ow voor het schieten van wilde zwijnen in de nachtperiode rondom Engbertsdijksvenen heeft de FBE in 2022 verschillende grondeigenaren, grondgebruikers en jachthouders uit de WBE Vriezenveen gevraagd aan te geven welke preventieve maatregelen al dan niet getroffen zijn, waarom deze al dan niet getroffen zijn, en waarom het gebruik van de vigerende aanwijzing destijds onvoldoende was. De grondeigenaren, grondgebruikers en jachthouders geven aan

⁸⁶ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

⁸⁷ Dataset Schadegegevens B12-Faunafonds

⁸⁸ Kamerbrief inzake Afrikaanse Varkenspest van 24 september 2018, kenmerk DGAN-DAD / 18245897

⁸⁹ <http://www.zoogdiervereniging.nl/het-wild-zwijn-sus-scrofa>

⁹⁰ Langs de N337 (Windesheim), de N757 (de Horte), de N346 (Diepenheim) en de N377 zijn rasters met oversteekpunten met een detectie- en waarschuwingssysteem aangelegd.

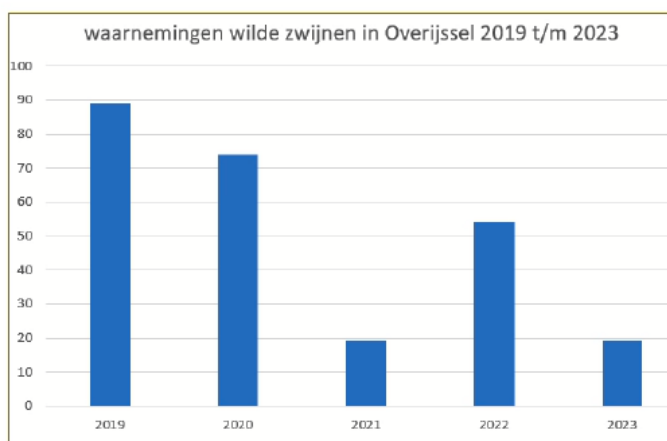
dat schrikpoppen en geurvlaggen geplaatst zijn, mensenhaar verspreid is, lampen geplaatst zijn en dat men in de nachtelijke uren radio's liet spelen. Dit is gebeurd op percelen met pas ingezaaide maïsland, tarwe en grasland en langs de bosrand. Deze maatregelen hadden echter geen effect; desondanks veroorzaakten de wilde zwijnen schade.

Meerdere malen is in de ochtenduren geprobeerd vanuit verschillende hoogzitten wilde zwijnen te schieten, evenwel zonder resultaat. Volgens de jachthouders verschijnen de wilde zwijnen nagenoeg niet bij daglicht op de velden waar de gewasschade aangericht wordt.⁹¹

Dreigende ernstige schade aan agrarische gewassen en/of veehouderijen, en een gevaar voor de openbare veiligheid achten wij daarom aannemelijk.

D.1.4 Toetsing gunstige staat van instandhouding

In Overijssel komen wilde zwijnen met name voor in en om de Engbertsdijksvenen en in mindere mate in en om de natuurgebieden in Twente langs de Duitse grens. Precieze aantallen van wilde zwijnen in Overijssel zijn niet bekend. Dit heeft te maken met het feit dat wilde zwijnen vooral aan weerskanten van de grens met Duitsland verblijven, mede afhankelijk van voedselaanbod. Het aantal waarnemingen op waarnemingen.nl in de periode 2019-2023 van wilde zwijnen in Overijssel fluctueert (zie tabel hieronder).

Figuur 67. Aantal waarnemingen (gezien) van wild zwijnen in Overijssel, periode 2019 t/m 2023 (bron: waarnemingen.nl)

Jaarlijks zijn er tussen de nul en acht aanrijdingen met Wild zwijn in Overijssel (zie tabel hieronder).

Jaar	aantal	WBE
2014	1	Zuid Oost Twente
2015	3	Zuid Oost Twente, Noord Oost Twente, Hugale
2016	3	Zuid Oost Twente, Lonneker-Losser
2017	5	Vriezenveen, Noord Oost Twente, Hugale, Lonneker-Losser
2018	3	Vriezenveen, Noord Oost Twente, Hugale
2019	8	Zuid Oost Twente, Hugale, Noord Oost Twente, Holten, Hof van Twente
2020	0	
2021	0	
2022	2	Vriezenveen, Holten
2023	0	
2024	1	Vriezenveen

⁹¹ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 100).

Het ministerie heeft gesteld dat er in Nederland drie leefgebieden voor wilde zwijnen zijn, op de Veluwe en in Limburg de Meinweg en Meerlebroek.⁹² In Overijssel streven wij volgens ons Kader Faunabeheerplan 2024 - 2029 een 'schade gestuurd' zwijnenbeheer na. Dat houdt in dat de schade door wilde zwijnen minimaal wordt gehouden door schadebeheer en bestrijding.

De huidige gunstige landelijke staat van instandhouding van de soort wordt mede gegarandeerd door het voortbestaan van de populaties binnen de drie leefgebieden (Veluwe, Meinweg en Meerlebroek).⁹³

Op jaarbasis worden tientallen exemplaren zwijnen geschoten vanwege verkeersveiligheid en schade aan gewassen en veehouderijen. De provincie kent geen nulstand beheer. Wilde zwijnen zullen ook in de toekomst uit Duitsland naar Overijssel blijven migreren en ze planten zich snel voort.(zie paragraaf D.1.1) De gunstige staat van instandhouding zal daardoor geen gevaar lopen.

D.1.5 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, (ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, en in het belang van de openbare veiligheid, daaronder vallend 'verkeersveiligheid'), zoals weergegeven in de aanvraag en het Faunabeheerplan, voldoende is aangetoond.

Het belang van verkeersveiligheid

Wilde zwijnen kunnen als zij op verkeerswegen komen aangereden worden. Ze leveren dan een gevaar op voor de openbare veiligheid (c.q. verkeersveiligheid). Volgens het Faunabeheerplan worden jaarlijks in Overijssel tussen de 1-8 wilde zwijnen aangereden in de WBE's Vriezenveen, Zuid Oost Twente, Hugale, Noord Oost Twente, Holten, Hof van Twente en Lonneker-Losser. (zie paragraaf C.1.3)

Het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen

Uit schadecijfers van BIJ12-Faunafonds blijkt dat wilde zwijnen belangrijke schade aan gewassen kunnen veroorzaken. Zelfs één wild zwijn kan in korte tijd al grote schade aan landbouwgewassen aanrichten.

In de onderstaande tabel zijn de schadebedragen aan gewassen door wilde zwijnen per jaar in Overijssel weergegeven.

WBE	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vriezenveen	37.323	21.460	9.539	5.610	7.686	4.199
Zuid-Oost Twente		70				
Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden	6.825					
Noord Oost Twente	2.262					
De Dinkelstreek	1.145					
Tubbergen			641			
Totaal	47.555	21.530	10.180	5.610	7.686	4.199

Schade aan gewassen wordt voorkomen door schadebeheer door afschot van wilde zwijnen. Wilde zwijnen worden met behulp van de vigerende aanwijzingen en ontheffing vooral in het oosten van de provincie geschoten. In de onderstaande tabel staan de WBE's waar wilde zwijnen geschoten worden.

⁹² Zie: Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 18 oktober 2018, nr. WJZ/18260623, houdende maatregelen in verband met de preventie van Afrikaanse varkenspest (Regeling preventieve maatregelen Afrikaanse varkenspest 2018), Staatscourant, nr. 59653, 19 oktober 2018.

⁹³ Zie: Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 18 oktober 2018, nr. WJZ/18260623.

WBE	2019	2020	2021	2022	2023
Vriezenveen e.o.	30	32	31	18	14
Tussen Grens & Vecht, De Akkerlanden	11	2	0	1	2
Zuid-Oost Twente	22	16	5	3	3
De Dinkelstreek	4	0	0	0	0
Noord Oost Twente	11	0	0	0	0
Lonneker Losser	7	4	0	0	0
Tubbergen	0	0	1	0	0
Hugale	0	1	0	0	0
De Hof van Twente	0	1	0	0	0
Twickel	1	0	1	0	0
IJsselstreek Salland	0	0	1	0	0
Totaal	86	56	39	22	18

Figuur. Afschot van wilde zwijnen van 2019 t/m 2023 per jaar per WBE (bron: FRS)⁹⁴

In de WBE's die langs de grens met Duitsland liggen, liggen natuurgebieden waar o.a. zwijnen die uit Duitsland komen een refugium vinden. Vanuit deze refugia hebben deze zwijnen een foerageerrange van 15 kilometer. Zwijnen foerageren vooral in de nachtperiode. Gezien de schadecijfers, de afschotcijfers, de locatie van de refugia en foerageerrange van wilde zwijnen is het noodzakelijk om schadebeheer toe te passen in de volgende WBE's die langs de grens met Duitsland liggen: Vriezenveen e.o., Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden, Zuid-Oost Twente, De Dinkelstreek en Noord Oost Twente, Lonneker Losser en Tubbergen

Gezien het feit dat er geen gewasschade is in de volgende WBE's (die niet langs de grens met Duitsland liggen), en er incidenteel een wild zwijn geschoten wordt, en met het schieten van zwijnen in de WBE's langs de Duitse grens de populatie zwijnen laag gehouden kan worden, waardoor het risico op het verspreiden van APV laag gehouden kan worden, verlenen wij geen vergunning voor de volgende vier WBE's: *Hugale, De Hof van Twente, Twickel en IJsselstreek Salland*.

D.1.6 Toetsing provinciaal beleid

Ons *Kader Faunabeheerplan 2024 – 2029* wordt ook gebruikt voor het opstellen van een vergunning.⁹⁵ Het Kader voor het nieuwe Faunabeheerplan concretiseert het bestaande beleid. In het kader staat over de genoemde soort het volgende:

Wild zwijn

Beoogd resultaat:

- Voorkomen aanrijdingen (verkeersveiligheid).
- Voorkomen van schade.
- Beperken landbouwschade tot maximaal niveau 2014.
- Voorkomen risico's volksgezondheid, ook het risico van dierziekten.

In faunabeheerplan:

- Beschrijven welke middelen en maatregelen nodig zijn voor beoogde bestrijding van schade door zwijnen.

Ons beleid staat het gebruik van deze vergunning toe.

⁹⁴ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029.

⁹⁵ Kader Faunabeheerplan 2024-2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983.

D.1.7 Toetsing gebruikte middelen en methoden

Naast vergunning voor het doden van wild zwijn wordt toestemming verleend voor de volgende middelen en methoden:

- het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang;
- het gebruik van het geweer voorzien van een kunstmatige lichtbron, een voorziening om de prooi te verlichten, een vizier met beeldomzetter, een elektronische beeldversterker of enig ander instrument om in de nacht te schieten.

Een toestemming voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang met gebruik van nachtzichtapparatuur is noodzakelijk voor een effectief beheer (zie C.1.2).

Wij kunnen op grond van artikel 11.83 lid 1a. en artikel 11.79 lid 5 van het Bal met een voorschrift afwijken van deze verboden verlenen, indien ook rekening wordt gehouden met het waarborgen van de veiligheid, het beschermen van de gezondheid en het beschermen van het milieu.⁹⁶

Het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang met nachtzichtapparatuur geeft een zeker risico voor de omgeving. De aanvrager geeft aan dat schieten van wild zwijn uitsluitend plaats zal vinden vanaf een hoogzit. Bij het schieten vanaf een hoogzit treft de kogel het zwijn en bij een uitschot van de kogel of gemist schot dient de grond als kogelvang.

In verband met het signaleren en de bestrijding van dierziekten nemen wij op verzoek van de FBE/aanvrager voorschrift 10 op. In verband met het voorkomen van de verspreiding van de zeer besmettelijke dierziekte Afrikaanse varkenspest nemen wij in deze vergunning extra voorschriften op (voorschrift 8, 9, 10, 11 en 12).

Uit overwegingen van betrouwbaarheid en continuïteit dient het bloedmonster dat genomen wordt nadat een wild zwijn geschoten is, op een door de provincie Overijssel voorgeschreven wijze uitgevoerd te worden, en dient genomen te worden door de provincie Overijssel aangeschreven personen. Deze maatregel is mede ingegeven door de dreiging van Afrikaanse varkenspest. Ook moet een persoon die in het bezit is van een in Nederland gehaald certificaat "gekwalificeerd persoon" na afschot van het wilde zwijn en tijdens het ontweiden, te beoordelen of er sprake is van besmettelijke dierziekten zoals de Afrikaanse Varkenspest (AVP). Kenmerken van de AVP zijn bijvoorbeeld puntbloedingen op de organen en blauwverkleuring van de huid.⁹⁷

In het geval een wild zwijn tekenen vertoont van de AVP, mag het dier niet meer verplaatst worden, én dient per ommekeer contact opgenomen te worden met de NVWA landelijk meldpunt dierziekten en het loket van de provincie Overijssel.

Wij kunnen op grond van artikel 11.83 lid 1a. en artikel 11.79 lid 5 van het Bal met een voorschrift afwijken van deze verboden verlenen, indien ook rekening wordt gehouden met het welzijn van dieren.⁹⁸

Om te voorkomen dat dieren onnodig lijden, nemen wij voorschrift 6 op, waardoor geen vrouwelijke wilde zwijnen ouder dan 24 maanden in de periode van 1 januari tot 1 juli geschoten worden.⁹⁹ In deze periode kan een zeug jongen hebben die nog spenen.

De aanvraag wordt ook gedaan voor het middel geluiddemper op het geweer. De FBE heeft geen onderbouwing gegeven waarom ze dit extra middel aanvragen. In de vorige ontheffing van 9 oktober 2019 was een geluiddemper geen toegestaan middel. Wij weigeren daarom de vergunning voor het middel geluiddemper.

---

⁹⁶ Artikel 11.75 lid 2. Besluit activiteiten leefomgeving.

⁹⁷ <https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksinstituten/Biovetinary-Research/Dierziekten/Virusziekten/Afrikaanse-varkenspest-2.htm>

⁹⁸ Artikel 8.74r lid 2 Besluit kwaliteit leefomgeving.

⁹⁹ Artikel 11.28 BAL: "Een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt, voorkomt dat het dier onnodig lijdt."

Wij vinden het aannemelijk dat wij op grond van de Omgevingswet vergunning kunnen geven voor de aangevraagde middelen en methoden (m.u.v. een geluiddemper), aangezien deze geen onnodig lijden veroorzaken en doelmatig en effectief zijn.

D.1.8 Eindconclusie toetsing

Wij zijn van mening dat tot een vergunning met een voorschrift over gebruik van geweer met nachtzichtapparatuur tussen zonsondergang en zonsopkomst kan worden besloten, omdat gebleken is dat andere preventieve maatregelen die de verkeersveiligheid moeten waarborgen en gewasschade en schade aan veehouderijen moeten voorkomen niet effectief genoeg gebleken zijn, en er geen afbreuk gedaan wordt aan de gunstige staat van instandhouding van het wild zwijn,

Uitgestelde inwerkingtreding

Bij een omgevingsvergunning, waarbij de activiteit ervoor zorgt dat er een wijziging van een bestaande toestand ontstaat die niet kan worden hersteld, wordt een uitgestelde inwerkingtreding toegepast. Dat houdt in dat het besluit pas na vier weken na bekendmaking in werking treedt. Op deze manier worden onomkeerbare gevolgen voorkomen (artikel 16.79, tweede lid van de Omgevingswet (Ow)). Het doden van een gans moet gezien worden als "er een wijziging van een bestaande toestand ontstaat die niet kan worden hersteld".

In de toelichting op artikel 16.79 tweede lid Ow worden enkele voorbeelden van onomkeerbare gevolgen genoemd. Het slopen van een monumentaal pand en het verwijderen van een houtopstand zijn onomkeerbaar.

In het verleden hebben zowel de rechtbank als de Raad van State (mei 2018)¹⁰⁰ bij een verzoek om voorlopige voorziening van de Faunabescherming (tegen het vergassen van ganzen) geoordeeld dat "*het doden van de ganzen op zichzelf onomkeerbaar is*", en vervolgens een belangenafweging gedaan ten gunste van het belang waarvoor de Faunabescherming opkwam.

Gezien het bovenstaande zijn wij van mening dat het doden van wilde zwijnen met deze vergunning onomkeerbare gevolgen zijn, en het besluit pas na vier weken na bekendmaking in werking treedt.

D.1.9 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in het Bal.¹⁰¹ De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

E SLOTCONCLUSIE

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde vergunning voor het doden van wilde zwijnen, in de volgende WBE's in Overijssel te verlenen: WBE's Vriezenveen e.o., Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden, Zuid-Oost Twente, De Dinkelstreek en Noord Oost Twente, Lonneker Losser en Tubbergen. Aan de vergunning zijn voorschriften verbonden, waaronder het voorschrift dat het gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur tussen zonsondergang en zonsopkomst toestaat

Wij weigeren een vergunning voor de WBE's Hugale, De Hof van Twente, Twickel en IJsselstreek Salland. Wij staan het gebruik van het middel geluiddemper op het geweer niet toe voor het gebruik van het middel geluiddemper op het geweer.

---

¹⁰⁰ Uitspraak RvS 201803550/2/A3, ECLI:NL:RVS:2018:1665, 23 mei 2018.

¹⁰¹ Art. 11.27 van het Bal.

BIJLAGE 1. Gewasschade wild zwijn periode 2019-2024

Schade-jaar	Datum-constatering schade	diersoort	gewas	getaxeerd bedrag	schadeoppervlakte	postcode	woonplaats	WBE
2019	01-05-2019	Wild zwijn	Grasland, voorjaarsgras	1064,00	2,4	7596 NZ	Rossum	Noord Oost Twente
2019	02-06-2019	Wild zwijn	Aardappel	6825,00	6,7	7693 PR	Sibculo	Tussen Grens en Vecht, De Akkerlanden
2019	04-05-2019	Wild zwijn	Snijmais	13273,00	57,8	7675 TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2019	06-12-2018	Wild zwijn	Grasland, voorjaarsgras	442,00	6,3	7675 TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2019	08-08-2019	Wild zwijn	Snijmais	3023,00	1,5	7675 TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2019	20-09-2019	Wild zwijn	Snijmais	2750,00	10,5	7676 TB	Westerhaar-Vriezenv Wijk	Vriezenveen
2019	20-12-2018	Wild zwijn	Grasland, voorjaarsgras	1198,00	3,4	7636 PM	Agelo	Noord Oost Twente
2019	29-05-2019	Wild zwijn	Aardappel	17835,00	22,24	7675 TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2019	31-01-2019	Wild zwijn	Grasland, voorjaarsgras	1145,00	2	7587 LH	de Lutte	De Dinkelstreek
2020	01-09-2020	Wild zwijn	Mais, snij-	3124,29	4,43	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2020	05-05-2020	Wild zwijn	Mais, snij-	9597,90	9,8	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2020	11-05-2020	Wild zwijn	Mais, snij-	4818,07	4,17	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen
2020	15-04-2020	Wild zwijn	Grasland, voorjaarsgras	70,07	0,55	7481SJ	Haaksbergen	Zuid-oost Twente
2020	22-05-2020	Wild zwijn	Aardappelen, poot	2168,88	6,43	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2020	28-09-2020	Wild zwijn	Grasland, zomergras	1750,88	2,48	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen
2021	03-08-2021	Wild zwijn	Mais, snij-	403,46	0,336	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen
2021	04-06-2021	Wild zwijn	Mais, snij-	5610,93	5,46	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen
2021	04-09-2021	Wild zwijn	Mais, snij-	640,77	2,12	7678TG	Geesteren	Tubbergen
2021	16-10-2021	Wild zwijn	Mais, snij-	601,12	0,765	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen
2021	20-05-2021	Wild zwijn	Mais, snij-	1014,78	2,03	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2021	25-05-2021	Wild zwijn	Mais, snij-	1908,4	2,31	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2022	11-05-2022	Wild zwijn	Mais, snij-	1027,65	0,51	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2022	12-09-2022	Wild zwijn	Mais, snij-	1021,67	1,69	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2022	18-05-2022	Wild zwijn	Aardappelen, poot	868,00	4,56	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2022	28-05-2022	Wild zwijn	Mais, snij-	1959,15	2,1056	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen
2022	31-05-2022	Wild zwijn	Aardappelen, consumptie	733,88	5,09	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen

2023	04-08-2023	Wild zwijn	Tarwe, winter-	1203,93	3,945	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2023	07-09-2023	Wild zwijn	Mais, snij-	2411,79	6,11	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2023	25-05-2023	Wild zwijn	Mais, snij-	4070,14	5,8	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen
2024	23-05-2024	Wild zwijn	Mais, snij-	724,12	1	7675TB	Bruinehaar	Vriezenveen
2024	25-05-2024	Wild zwijn	Mais, snij-	3474,91	6,11	7675TA	Bruinehaar	Vriezenveen